Muistio Maa- ja metsätalousvaliokunnan kuulemiseen 17.10.2019
Maa- ja metsätalousministeriö, luonnonvaraosasto, metsä-ja bioenergiayksikkö
Metsäneuvos Marja Hilska-Aaltonen

HE 29/2019 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2020

METSÄTALOUS

TAE 2020:n mitoitus

- TAE 2020:ssa suoraan metsätalouteen budjetoidut määrärahat nousevat n. 2,14 milj. eurolla vuoden 2019 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Lisäystä aiheuttaa pääosin Metsäluonnon hoidon edistäminen (2 milj. euroa) ja Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (0,34 milj. euroa). Vähennyksenä on huomioitu eduskunnan Työtehoseuralle metsätalouden kehittämishankkeisiin tekemän kertaluontoisen lisäyksen poistuminen (-0,2 milj. euroa). Metsäalan kehittämishankkeiden rahoitusmahdollisuudet paranevat merkittävästi, kun hallitusohjelman mukaisesti Luonnonvara- ja biotalouden edistämiseen budjetoitu määräraha kasvaa 22,8 milj. euroa.

30.40.22 Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen

- Momentti sisältää luonnonvara- ja biotalouden kehittämiseen tarkoitettuja määrärahoja ja se antaa hyvät mahdollisuudet esim. useita toimialoja koskevien luonnonvara- ja biotalouden kehittämishankkeiden toteuttamiseen. Momentilta rahoitetaan mm. hallitusohjelmaan sisältyvän maankäyttösektorin ilmasto-ohjelman kehittämishankkeita ja muita Kansallisen metsästrategian 2025 kehittämishankkeita. Hankkeisiin sisältyy myös Tapio Oy:ltä ministeriölle hankittavia metsäalan palveluita. Ks. luku hallitusohjelman toimeenpano ja Kansallinen metsästrategia 2025.
- Valtion talousarviossa 2020 momentille ehdotetaan määrärahaa 29,25 milj. euroa, missä lisäystä vuoden 2019 talousarvioon on 22,8 milj. euroa. Lisäys aiheutuu hallitusohjelman toimeenpanosta: Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi: Maankäyttösektorin ilmastopolitiikka (10 milj. euroa ja kertaluontoinen 9,8 milj. euroa), Luonnonsuojelun rahoituksen kasvattaminen (vieraslajien torjunnan tehostaminen, 0,8 milj. euroa) ja Ravinteiden kierrätyksen kärkihanke (kertaluontoinen 3,2 milj. euroa). Vähennyksiä aiheuttaa biotalouden innovoinnin edistämiseen ja arvokkaiden lintuvesien kunnostushankkeen käynnistämiseen suunnattujen kertaluontoisten lisäysten poisto (yhteensä -1,2 milj. euroa).

30.40.44 Kemera-tuki

- Kemera-tukeen esitetään ensi vuodeksi 56,23 milj. euroa eli määrärahan suuruus säilyisi samana kuin kuluvana vuonna. Myös myöntämisvaltuuden määrän esite-

tään säilyvän kuluvan vuoden tasolla eli 44 milj. eurossa. Valtuuden määrän mitoituksessa on otettu huomioon se, että vuonna 2016 valtuutta lisättiin 30 milj. euron edestä, sillä ehdolla, että lisäys otetaan huomioon vähennyksenä valtuudessa tukijärjestelmän voimassaolojakson loppuvuosina.

- Vanhan lain (1094/1996) mukaisista rahoituspäätöksistä aiheutuvia menoja maksetaan kuluvan vuoden loppuun saakka. Metsäkeskus voi tehdä tukipäätöksiä voimassa olevan kestävän metsätalouden määräaikaisen rahoituslain (34/2015), jäljempänä Kemera-laki, nojalla vuoden 2020 loppuun asti ja maksatuksia vuoden 2023 loppuun asti. Tällä hetkellä vaikuttaa siltä, että nykyisen tukijärjestelmän voimassa oloaikaa ja siten tukipäätösten tekemistä on mahdollista tarvittaessa jatkaa vuoden 2022 loppuun asti.

- Tämän hetkisen arvion mukaan Kemera-tukea on jäämässä käyttämättä kuluvana vuonna suunnilleen saman verran kuin vuonna 2018. Vuonna 2018 jäi käyttämättä 7,1 miljoonaa euroa.

- Myöntämisvaltuutta on sen sijaan kuluvana vuonna jäämässä käyttämättä huomattavasti vähemmän kuin edellisvuonna eli noin 20 milj. euron edestä. Vuonna 2018 myöntämisvaltuutta jäi käyttämättä 30,5 milj. euroa. Kuluvana vuonna käyttämättä jäävä myöntämisvaltuus on käytettävissä vuonna 2020 tehtäviin tukipäätöksiin.

- Kemera-lain toimeenpanoon osoitetut määrärahat ja myöntämisvaltuus suunnataan alueellisissa metsäohjelmissa yksityismetsänomistajien metsänhoito- ja metsänparannustöiden tarvearvion perusteella.

- Myöntämisvaltuuden puitteissa hyväksyttyjen tukipäätösten euromäärän kasvaminen 7,8 prosentilla syyskuun loppuun mennessä kuluvana vuonna edelliseen vuoteen verrattuna johtuu suurelta osin metsäteiden perusparannushankkeiden lisääntyneestä euromääräisestä kysynnästä, lisäystä 20 %. Metsätiehankkeiden tukiehtojen parantuminen vuonna 2018 tehdyn valtionneuvoston asetuksen muutoksen yhteydessä on toivotulla tavalla lisännyt maanomistajien kiinnostusta metsäteiden kunnon parantamiseen. Metsäteiden perusparannusten lisääntynyt kysyntä vaikuttaa pitkällä aikavälillä metsätieverkoston käyttökelpoisuuteen ja siten myös korjuukustannuksiin ja kantohintoihin sekä lopulta puun saatavuuteen. Myös terveyslannoitushankkeiden ja nuoren metsän hoitotöiden määrä on kasvussa. Sen sijaan kiinnostus suometsän hoitohankkeisiin on vähentynyt euromääräisesti 23 prosentilla.

- Valtion tuen käyttö taimikon varhaishoitoon on vähentynyt tasaisesti alku innostuksen jälkeen. Taimikon varhaishoidon väheneminen vaikuttaa pitkällä tähtäimellä metsien kasvukuntoon ja hakkuumahdollisuuksiin. Huolestuttavaa on, jos metsänomistaja-asiakkaille ei ole tarjolla riittäviä metsänhoitopalveluita hakkuupinta-alojen kasvaessa. Tilanne edellyttää toimijoilta toisaalta käytettävissä olevien varojen markkinointia ja toisaalta paneutumista työvoiman pitkäjänteiseen rekrytointiin.

- Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti vuonna 2019 Suomen metsäkeskuksen kampanjan, jonka tavoitteena on nostaa taimikon varhaishoidoin, metsätien perusparannuksen ja suometsän hoidon suoritemääriä. Kampanjan yhteydessä met-

sävaratietoihin perustuen metsänomistajille ja toimijoille voidaan osoittaa vesakoitumisindeksin avulla taimikonhoitotarve. Kampanjan aikana kehitetään yhteistyötä tiekuntien aktivoimiseksi ja neuvotaan toimijoita metsävaratietoihin perustuvien paikkatietotyökalujen käytössä suometsänhoito suunnitelmien laadun parantamiseksi.

- Yksityismetsätalouden metsänhoito- ja perusparannustöiden avustusten lisäksi momentin määrää on tarkoitus käyttää metsätalouden tilusjärjestelyhankkeisiin 300 000 euroa.

30.40.22 ja 30.40.45 METSO-ohjelman rahoitus

- Momentilla 30.40.45 on käytettävissä 7 milj. euroa, josta käytetään KEMERA-ympäristötukeen noin 6 milj. euroa ja luonnonhoitohankkeisiin noin 1milj. euroa. Määräraha mahdollistaa METSO-toimenpiteet noin 3 400 hehtaarin alueella. METSO Vnp:n tavoitteena vuoteen 2025 mennessä on suojella yhteensä 82 000 hehtaaria ympäristötuella ja luonnonhoitohankkeilla. Vuoden 2018 loppuun mennessä tavoitteesta on toteutettu runsaat 45 300 hehtaaria, josta ympäristötukisopimuksia 40 600 hehtaaria ja luonnonhoitotöitä 4 700 hehtaaria. Esitetyllä määrärahatasolla päästään vuoden 2025 loppuun mennessä noin 65 000 ha toteutustasoon, mikä on noin 79 % valtioneuvoston periaatepäätöksen tavoitetasosta. Tavoitteen saavuttaminen edellyttäisi vuosittaista noin 10 miljoonan euron tasoa vuodesta 2020 alkaen sekä Suomen metsäkeskuksessa henkilöresurssien huomattavaa lisäämistä tähän toimintaan.

- METSO-ohjelmaa toteutetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön yhteistyönä. YM:n vastuulla oleva osuus METSO-ohjelman toteutuksesta (96 000 ha) tulee toteutettua hallitusohjelmaan v. 2019 tehdyillä lisäyksillä.

- Momentin 30.40.22 määrärahasta käytetään noin 430 000 euroa Metson valtakunnallisten kehittämishankkeiden sekä verkostohankkeiden rahoittamiseen.

30.40.46 Suomen metsäkeskus

- Momentille esitetään 39,16 miljoonaa euroa, joten määräraha säilyy samana kuin vuonna 2019. Metsäkeskus parantaa organisaation tuottavuutta kehittämällä toimipaikkaverkostoa, sähköistä asiointia, tietojärjestelmäarkkitehtuuria, metsätiedon hyödyntämistä sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluita.

- Merkittävä uusi avaus on aikaisempaa tarkempaan laserkeilaukseen perustuvan valtakunnallisen metsävaratiedon laatua ja ajantasaisuutta parantavan inventointiohjelman käynnistäminen. Metsäkeskus kehittää myös luontotiedon laatua talousmetsien luonnonhoidon neuvonnan ja päätöksenteon tueksi.

30.40.53 Eräät luonnonvaratalouden valtionavut

- Momentille esitetään 1 132 000 euroa, joten määräraha laskee 0,2 milj. euroa johtuen eduskunnan Työtehoseuralle metsätalouden kehittämishankkeisiin tekemän kertaluontoisen lisäyksen poistumisesta. Määrärahasta on tarkoitus käyttää 440 000 euroa metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen ja sitä tukevaan kehittämistoimintaan sekä 692 000 euroa avustuksina luonnonvara-alan yleishyödyllisille yhteisöille.

30.64 Metsähallitus

- Metsähallituksen liiketoiminnan keskeisiksi palvelu- ja muiksi toimintatavoitteiksi esitetään v. 2020 talousarvioesityksessä, että Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan ja ohjatessaan tytäryhtiöitä metsähallituslain mukaiset yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet. Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaadut hyödyt eivät vähene. Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuus säilyy edelleen hyvällä tasolla.

- Ottaen huomioon eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyt vuoden 2020 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2020 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 125,9 milj. euroa, josta olisi tarkoitus tulouttaa valtiolle 120 miljoonaa v. 2021.

- Talousarvioesitys sisältää 1 milj. euroa hallitusohjelman kertaluonteista lisärahoitusta Metsähallituksen MMM:n hallinnonalalla olevien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua tukevien rakenteiden ja palveluiden korjausvelkaan. Samanaikaisesti vähennyksenä on huomioitu kertaluontoiset lisäykset korjausvelan vähentämiseen (-0,4 milj. euroa) ja Matkailu 4.0 –ohjelmaan (-0,26 milj. euroa).

- Korjausvelan määräksi arvioidaan yhteensä 9 milj. euroa (virkistyskäyttöä tukeva rakenteet 7,5 milj. euroa, moottorikelkkaurat 1 milj. euroa ja digitaalisuusinvestoinnit 0,5 milj. euroa). Lisäys on tarpeisiin nähden niukka eikä sillä pystytä vähentämään hallitusti MMM:n vastuulla olevien luontokohteiden palveluvarustuksen korjausvelkaa. Metsähallitus alkaa purkaa pienempien, usein lähivirkistyskäytössä olevien retkeily- ja virkistysalueiden palveluvarustusta, jotta suurien matkailukeskusten ja valtion retkeilyalueiden palveluvarustuksen korjausinvestoinnit voitaisiin osin tehdä. Toiminnan kehittämiseen ja luontomatkailun edellyttämiin uusinvestointeihin tällä kertaluonteisella lisämäärärahalla ei ole mahdollisuuksia.

- Ympäristöministeriön ohjauksessa olevien Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat ovat talousarvioesityksen momentilla 35.10.52. Määrärahan lisäys mahdollistaa hallitusohjelman mukaisen luontokohteiden korjausvelan suunnitelmallisen vähentämisen vaalikaudella.

Hallitusohjelman linjaukset ja Kansallinen metsästrategia 2025

- Metsäpolitiikan toimeenpanoa ohjaa Kansallinen metsästrategia 2025 hallitusohjelmassa päätettyjen painotusten mukaisesti.

- Hallitusohjelman mukaisesti hiilinieluja ja –varastoja vahvistetaan lyhyellä ja pitkällä tähtäimellä.

- Laaditaan maankäyttösektorin ilmasto-ohjelma, joka tulee sisältämään toimenpiteet mm. metsien kasvun ja terveyden edistämisestä, suometsien ilmastokestävästä hoidosta, soiden ja turvemaiden päästöjen vähentämisestä ja metsäkadon vähentämisestä sekä metsäkäsittelymenetelmien monipuolistamisesta ja hiilinielujen vahvistamisesta.
- Metsähallituksen omistajapoliittiset linjaukset päivitetään siten, että yhteen sovitetaan paremmin kestävä metsätalous, puun saatavuus, luonnon monimuotoisuus, virkistyskäyttö, ilmastopolitiikan tavoitteet ja maankäytön eri muodot. Metsähallitukselle asetetaan hiilinielutavoite.
- Edistetään korkean jalostusarvon tuotteiden ja pitkään hiiltä varastoivien tuotteiden tutkimusta ja tuotekehitystä sekä sivuvirtojen hyödyntämistä
- Metsälain toimivuus arvioidaan
- Kestävän metsätalouden rahoitusjärjestelmä uudistetaan painottaen aktiivista ja oikea-aikaista metsien hoitoa ja luonnonhoitotoimia sekä ottaen huomioon hiilensidonnan kasvattaminen ja luonnon monimuotoisuuden parantaminen sekä metsätieverkon ylläpito.
- Jatketaan panostamista hiilinielujen tutkimukseen, hiilensidonnan mittaukseen ja laskentamallien kehittämiseen
- Pilotoidaan hiilen sidonnan ja varastoinnin markkinoita kotimaassa kuitenkin siten, ettei sillä korvata päästövähennyksiä.

- Hallitusohjelman mukaisesti pysäytetään luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen Suomessa
  - Toteutetaan heikentyneiden elinympäristöjen tilan parantamisen toimenpideohjelma
  - METSO-ohjelmaa jatketaan ja uudistetaan sekä korotetaan sen rahoitusta.
  - Metsähallituksen luontokohteiden korjausvelkaa vähennetään suunnitelmallisesti vaalikauden mittaisella ohjelmalla ja korotetaan luontopalveluiden perusrahoitusta. Parannetaan luontomatkailun harjoittamisen edellytyksiä eri puolella Suomea.
  - Pilotoidaan ekologisen kompensaation käyttöä
  - Edistetään talousmetsien luonnonhoitoa. Myös Metsähallituksen mailla edistetään jatkuvan kasvatuksen menetelmiä.

- Kansallinen metsästrategia (KMS) 2025 päivitettiin 21.2.2019 valtioneuvoston päätöksellä. Strategialle asetetut päämäärät ovat:
  - Suomi on kilpailukykyinen toimintaympäristö metsiin perustuville liiketoiminnoille
  - metsäala ja sen rakenteet uudistuvat ja monipuolistuvat
  - metsät ovat aktiivisessa, taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävässä ja monipuolisessa käytössä.

- Kansallista metsästrategian toteuttamiseksi on priorisoitu 11 hanketta. Niiden lisäksi metsästrategian tavoitteita toteutetaan myös osana jokapäiväistä kehittämistyötä, ml. alaisen hallinnon tulossopimusten toimeenpano, sekä muiden strategioiden ja ohjelmien toteuttamista. Keskeiset hankkeet ilmenevät oheisesta kuvasta:

- MMM:n rahoittamat toimenpiteet v. 2020 liittyvät hallitusohjelman mukaisesti kestävän metsänhoidon, ml. ilmastokysymykset, talousmetsien luonnonhoidon ja luontotiedon käytön edistämiseen sekä metsäalan tutkimus- ja kehitystoimintaan. Tutkimustoiminnalla on suuri merkitys metsiin perustuvan biotalouden kehittymiselle, jota rahoitetaan osana Luonnonvarakeskusta momentilta 30.01.05. Kansallisen metsästrategian toteutuminen edellyttää myös muiden hallinnonalojen panostusta.

- Kansallisen metsästrategian strategisten hankkeiden rahoitusta koskevat kysymykset käsitellään ja niistä päätetään vuosittain valtiontalouden kehys- ja talousarvioprosesseissa. Strategian tavoitteet ovat perustana julkisen talouden suunnitelmien ja niihin sisältyvien valtiontalouden kehysten ja talousarvioiden valmistelussa. Strategiaa toteutetaan näiden puitteissa.

Metsästrategia 2025:n keskeiset rahoituslähteet ja METSO-ohjelman rahoitus

Talousarvion momentti	2019 TA, LTA (milj. euroa)	2020 TAE (milj. euroa)
Kehittämishankerahoitus: Luonnonvara- ja biotalouden edistäminen* (30.40.22)	6,450	29,250
Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (30.40.46)	39,160	39,160
Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	56,230	56,230
Metsäluonnon hoidon edistäminen (30.40.45)	5,027	7,027
Eräät luonnonvaratalouden valtionavut (30.40.53)	1,332	1,132
Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (30.63.50/30.64.50)	7,491	7,831
VALTUUS Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (30.40.44)	44,000	44,000

***** Määräraha sisältää uusiutuvien luonnonvarojen kestävää käyttöä ja biotaloutta edistäviin kokeilu-, kehittämis-, investointi- ja vienninedistämishankkeisiin suunnatun rahoituksen, josta metsäalan hankkeet muodostavat osan. Määrärahalla toteutetaan maankäyttösektorin ilmastopolitiikkaa maa- ja metsätaloudessa. Samoin se sisältää hankkeet, joilla edistetään luonnonvarojen käyttöön ja suojeluun liittyvien tietojärjestelmien ja –varantojen kehittämistä, luonnon monimuotoisuuden turvaamista ml. METSOn valtakunnalliset kehittämis- ja verkostohankkeet sekä luonnon virkistys- ja matkailukäyttöä.